

Santuari de la Mare de Déu de Puiggraciós

Figaró-Montmany

Ubicació

Comarca:	Vallès Oriental
Lloc/Adreça:	Puiggraciós
Emplaçament	Al cim del turó de Puiggraciós. Accés per Montmany, l'Ametlla del Vallès i la Garriga.

Coordenades:

Latitud:	41.70606
Longitud:	2.24761
UTM Est (X):	437403
UTM Nord (Y):	4617415

Classificació

Número de fitxa	08134 - 19
Àmbit:	Patrimoni immoble
Tipologia	Conjunt arquitectònic
Estil / època:	Modern Barroc
Segle	XVIII
Estat de conservació	Bo
Notes de conservació:	A l'interior es conserva una capella oratori dedicada a Sant Benet.
Protecció	Legal
Tipus de protecció:	BCIL
Observacions protecció:	Declarat BCIL per Acord del Ple del Consell Comarcal del Vallès Oriental amb data 27/09/2023
Número inventari	IPAC:29135
Generalitat i altres inventaris	
Accés	Fàcil
Ús actual:	Religiós
Titularitat	Privada
Titular:	Bisbat de Terrassa. C. Vinyals, 49 - 08221 Terrassa (Barcelona)

Fitxes associades:

Torre de telegrafia òptica de Puiggraciós

Autoria de la fitxa Anna M. Gómez Bach

Data de registre de la fitxa: dl., 31/01/2005 - 00:00

Descripció

Edifici format per un temple, una casa i altres dependències annexes que s'adapten a la morfologia natural del terreny i presenten diverses alçades. El temple presenta una planta de creu llatina amb cúpula al creuer, i coberta amb volta de mitja taronja, amb decoracions vegetals i caps d'àngels, canvi de planta quadrada cobert de llumetes. La nau central fa 5'20 metres d'ample per 13'90 de llarg, mentre que els braços creuers tenen 3'65 metres d'ample per 2'30 metres de llarg i el presbiteri 4'25 metres de llarg. El cor és d'arc rebaixat i amb balustrada de fusta. A la façana hi ha una porta adintellada i finestra amb ull de bou, i un campanar d'espadanya d'un sol buit. La tècnica constructiva és de pedra vista lligada amb morter de calç, amb la façana arrebossada i emblanquinada. La pedra de procedència local apareix més o menys treballada no essent visible per la part davantera de l'edifici, a excepció dels carreus cantoners però sí per la resta de façanes, on es pot apreciar la diferent entitat del material constructiu. A la façana principal hi observem un portal allindat, una obertura circular i un campanar de cadireta. El temple es completa amb un cor i un cambril, de planta quadrada, i amb una casa, que originàriament era la de l'ermità que estava autoritzat a residir-hi i que actualment alberga la comunitat de monges que hi resideix. Aquest edifici annex està formada per un cos rectangular de planta i dos pisos, amb abundants reformes i finestres a diferents alçades i de mides diverses. Les del pis inferior presenten un senzill coronament en pedra, mentre que les del primer pis el coronament és en filades de pedres verticals; i en el pis superior tota l'obertura està revestida amb grans blocs de pedra calcària. Són visibles part de les obres de restauració que es van realitzar al temple i a tot el santuari en el decurs de la guerra civil espanyola, que tot i seguir la homogeneïtat constructiva de l'obra en permeten veure les diferents reparacions.

Observacions:

Santuari edificat entre els anys 1701 i 1711 en un lloc molt proper on, segons la tradició, es va trobar la imatge de la Mare de Déu. Històricament ha format part de la parròquia de Montmany, però des de després de la Guerra Civil, concretament l'any 1946 i després d'un breu període en què va estar assignat a la parròquia del Figaró, es troba vinculat a la parròquia de l'Ametlla, des d'on l'accés és més fàcil, tot i que, administrativament, sí que és de Figaró-Montmany. Sembla que la imatge de la Mare de Déu de Puiggraciós, trobada dalt del coll, presidí al segle XV un altar a Sant Pau de Montmany, segons el Pare Camós, que fou pelegrí a Montmany l'any 1657 i allí recollí la tradició local. La primera notícia certa sobre la imatge de la Mare de Déu, en tot cas, es troba l'any 1508 i el 1636, quan la imatge es va situar en un lloc de privilegi del nou altar major barroc de la parròquia. La relació de la imatge amb la muntanya de Puiggraciós es va iniciar en una possible processó dels parroquians fins al coll on va ser feta la troballa, que va rebre així el nom de la Verge "plena de gràcia". La infraestructura eclesiàstica del Puiggraciós es va anar consolidant fins que el 1701 els parroquians van elevar súplica al bisbe de Barcelona perquè els permetés la construcció d'un temple, col·locar la primera pedra, treballar durant les festes si era necessari i posar-lo sota l'advocació de Nostra Senyora del Puiggraciós. Edificat sobre les terres de l'antic mas Miquel de Montmany, aleshores ja pertanyent a Can Nualart de la Garriga, el nou santuari es va inaugurar el 3 de setembre de 1711 i el 1733 ja s'hi feia la festa major de Puiggraciós pel Sant Nom de Maria (12 de setembre), en recordatori de la victòria contra els turcs davant de Viena de l'any 1686, i el santuari començava a rebre les primeres manifestacions de fervor popular en forma de nombrosos exvots. El 1737 s'estava acabant el retaule major, el mateix que es va perdre l'any 1936, considerat pels estudiosos com una magnífica obra d'art

que sobtava per la seva opulència.

Història

El puig on s'ubicarà el santuari presenta evidències d'ocupació humana des d'antic, per una banda el proper poblat ibèric de Puiggraciós i per l'altra, i ja en època moderna, i al llarg del segle XVII, la visita d'una processó anual que es feia a d'alt del puig, degut a una gran devoció mariana. No serà fins l'any 1698 quan es concedeix l'administració de Sant Pau de Montmany sobre Santa Maria del Puig. La història del Santuari de Puiggraciós s'inicia amb la petició del rector de la parròquia de Montmany, Mn. Vicenç Torrellebre, quan demana al bisbe de Barcelona en la seva visita pastoral de l'any 1698, la concessió d'un Altar Major per a l'advocació de la Mare de Déu de Puiggraciós. Aquesta concessió va ser atorgada el 26 de juny de 1701 quan Rafael Xammar i Derrocada, fill de l'Ametlla, i entre d'altres càrrecs visitador general de la diòcesi de Barcelona, va signar-la. El 3 de setembre de 1711 va ser oberta al culte. El temple es completa amb un cor i un cambril, de planta quadrada, que va ser acabat l'any 1771, i amb una casa, que originàriament era la residència de l'ermità que estava autoritzat a residir-hi. Entre 1910 i 1936 va ser, també, la seu de la parròquia de Montmany. A l'any 1936, el temple va ser profanat i, entre d'altres, va desaparèixer un retaule barroc, existent ja l'any 1737. La imatge, però, va poder ser salvada per l'acció d'uns veïns i va ser amagada en diversos llocs. El temple va ser restaurat en el període comprès entre els anys 1951 i 1955 per l'arquitecte Lluís Bonet i Garí, iniciada a petició del rector de l'Ametlla Mn. Jesús Ventura. La inauguració d'aquestes actuacions va tenir lloc l'any 1957. Des de l'any 1973 tenen cura del santuari una comunitat de monges benedictines.

Bibliografia

AADD. 2004. Pas a pas. 3 excursions per conèixer la natura, el paisatge i la història de Figaró-Montmany. Ajuntament de Figaró-Montmany. Fitxa IPAC: Carme Comas Suriñach 7/1987. 24. GAVÍN, J.M. 1990. Vallès Oriental. Inventari d'Esglésies. Arxiu Gavín. Vol. 23. n.220 i 221. p. 106-107. MAURI, J. 1952. Història del Santuari de la Mare de Déu de Puiggraciós. Barcelona. MARTÍ, J. 1981. Vallès Oriental. Catàleg monumental de l'arquebisbat de Barcelona. Arxiu cuspinera. AHUAD. OLIVER, J. 2000. Història de Figaró-Montmany. Vol. 1: Figaró abans de ser-ho, Ajuntament de Figaró-Montmany. OLIVER, J. 2004. Figaró-Montmany. Col·lecció d'imatges i records n. 136. Vienna Edicions.

